

Головне управління освіти і науки м. Києва
Центр науково-освітніх інновацій та моніторингу

Аналітична довідка за результатами дослідження
«Комунікативні уміння й навички з української мови
учнів 4-х класів ЗНЗ м. Києва»

Довідку підготувала методист вищої категорії відділу змісту та розробки тестових матеріалів Романенкова А. В.

Київ
2012

Прискорений розвиток суспільства зумовлює динамічні зміни у всіх сферах життя людей. Вимоги часу поставлені і перед освітянами країни.

Сучасна початкова школа повинна не тільки забезпечувати належний рівень початкових досягнень учнів, а і формувати засобами навчальних предметів основні компетентності особистості.

Компетентнісний підхід до викладання предметів у початковій школі дає можливість дітям молодшого шкільного віку поступово адаптуватися до реального життя, свідомо брати участь в окремих, доступних за віком суспільних заходах, аналізувати та прогнозувати результати особистих вчинків, самоорганізовуватися і самовдосконалюватися.

Комунікативна компетентність учнів початкової школи є однією з найважливіших ключових компетентностей, що забезпечує потреби дітей у спілкуванні та навчанні на належному рівні. Суттю комунікативної спрямованості навчання рідної мови є формування в учнів умінь виконувати мовленнєві завдання на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях.

Мовленнєві вміння і навички, сформовані в початковій школі, також допоможуть учням успішно оволодівати навчальним матеріалом в основній і старшій школах.

На виконання наказу ГУОН № 252 від 02 грудня 2011 р. «Про організацію та проведення дослідження «Комунікативні уміння й навички з української мови учнів 4-х класів ЗНЗ м. Києва» в 172 загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва 25 січня 2012 р. вперше було проведено дослідження вивчення рівня сформованості комунікативних умінь і навичок з української мови учнів 4-х класів.

Навчальні заклади міста, що брали участь у дослідженні, безпосередньо отримали такі дані:

- бали за рівнями навчальних досягнень учнів закладу;
- результати виконання кожного завдання учнями закладу;
- результати виконання кожного завдання учнями району.

Таким чином, усі навчальні заклади мають можливість проаналізувати особисті результати й порівняти їх із середніми показниками по району та місту.

Тема дослідження

Комунікативні уміння й навички з української мови учнів 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Об'єкт дослідження

Об'єктом дослідження є учні 4-х класів ЗНЗ м. Києва. Вибір досліджуваних саме цієї вікової групи не випадковий, оскільки належний рівень сформованості комунікативної компетентності четвертокласників, майбутніх випускників початкової школи, повинен забезпечити їх якісне навчання в основній і старшій школах.

Саме тому важливо знати, наскільки добре володіє ця категорія школярів уміннями і навичками мовленнєвої діяльності.

Предмет дослідження – рівень сформованості комунікативних умінь і навичок з української мови учнів 4-х класів.

Мета дослідження:

- визначити рівень сформованості комунікативних умінь і навичок з української мови учнів 4-х класів ЗНЗ м. Києва;
- виявити чинники, що впливають на формування комунікативної компетентності учнів початкової школи.

Під час проведення дослідження класні керівники тестованих класів відповідали на питання анкети.

Характеристика тесту з української мови як інструменту дослідження

Тестові завдання формувалися відповідно до теми та мети дослідження.

Зміст навчального матеріалу тесту вміщує теми, вивчені протягом 1–3-х класів і I семестру 4-го класу, та відповідає Програмі для середньої загальноосвітньої школи. 1–4 класи. (К.: «Початкова школа», 2006 р.).

Тест представлений зошитами двох варіантів, кожен з яких налічував по 25 завдань різного рівня складності. На виконання тесту було відведено 40 хвилин.

Учням запропоновано виконати завдання закритої форми з вибором однієї правильної відповіді серед чотирьох запропонованих варіантів; завдання на встановлення відповідності та на встановлення послідовності.

Загальна характеристика результатів виконання завдань тесту учнями 4-х класів

Відповідно до результатів тестування визначено рівень сформованості мовленнєвих умінь і навичок випускників початкової школи. Після переведення отриманих первинних балів у стандартизовану шкалу оцінювання навчальних досягнень від 1 до 12 балів, слід зазначити, що більше половини учнів (58,8%) мають достатній і високий рівні мовленнєвої грамотності (49,0% і 9,8% відповідно). У третини учнів рівень сформованості комунікативних умінь і навичок відповідає середньому рівню і 5,5% учасників дослідження виконали тест на бали початкового рівня навчальних досягнень.

Середній бал за виконання завдань тесту становить 6,9.

Аналізуючи результати виконання тестових завдань за навчальними темами, важливо зазначити, що такі теми, як «Мова і мовлення», «Слово», «Загальне поняття про частини мови» засвоєні четвертокласниками на високому рівні навчальних досягнень.

Мовленнєві уміння і навички учнів з інших навчальних тем сформовані переважно на достатньому рівні.

Висновки за результатами проведеного дослідження

Дослідження рівня сформованості комунікативних умінь і навичок учнів 4-х класів проведено відповідно до програми. Поставлені цілі й завдання виконані повністю.

Підготовлено надійний інструментарій, яким надалі можуть скористатися навчальні заклади, районні управління освіти для оцінювання рівня мовленнєвої комунікації випускників початкової школи.

Результати виконання завдань тесту дають підстави зробити такі висновки:

1. Мовленнєві уміння й навички учнів 4-х класів сформовані переважно на достатньому і високому рівнях навчальних досягнень.

2. На кінець I семестру 4-го класу учні добре вміють:

- розрізняти слова в прямому і переносному значеннях;
- тлумачити прислів'я та найпростіші фразеологізми;
- доречно вживати в мовленні усталені вислови, слова вибачення, слова синонімічного ряду;
- добирати синоніми та антоніми;
- визначати число іменників;
- вживати іменники в орудному відмінку однини;
- встановлювати відповідність між словами різних частин мови та питаннями, на які вони відповідають;
- узгоджувати іменники з відповідними прикметниками у роді та числі;
- пов'язувати слова в реченні за допомогою прийменників і закінчень;
- утворювати правильну форму звертання;

3. Результати дослідження вказують на необхідність удосконалення таких умінь:

- співвідносити звуки і букви у слові;
- утворювати початкову форму прикметника;
- розрізняти види речень за метою висловлювання;
- відмінювати іменники, у яких відбувається чергування звуків;

- добирати споріднені слова;
- вживати іменники у місцевому відмінку множини;
- виділяти слова, які мають кілька значень;
- відновлювати деформований текст.

За результатами анкетування можна зробити такі висновки:

1. Найбільший вплив на формування культури мовлення учня початкової школи має родина.

2. Учитель початкових класів для більшості учнів є носієм літературної української мови, тобто зразком для наслідування.

3. Серед чинників, що негативно впливають на мовлення учнів, крім родини, є неконтрольоване користування комп'ютером, а також мова мультиплікаційних і кіноперсонажів.

4. Найсуттєвішими мовленнєвими проблемами тестованих учнів є обмежений словниковий запас та логопедичні проблеми.